

(Kjære alle sammen: Selv om vi er kommet et par uker inn i det nye året, er det fremdeles anledning til å ønske hverandre Lahkoe orre jaepie! Godt nytt år! Jeg er glad for at vi kan møtes på denne måten – det er fint å være sammen.)

Nidaros biskop Herborg Finnset: Nyttårstale Nidarosdomen 15. januar 2020

1

Overgangen til 2020 gjorde rommet i Nidaros litt større: Rindal og Halsa menigheter fikk ny plassering på kirkekartet og flyttet fra Møre til Nidaros bispedømme. Overgangene er markert lokalt på to gudstjenester i desember, og jeg gleder meg til å bli bedre kjent med de som bor i disse soknene. Velkommen til Nidaros! I alt ti ulike endringer i kommunegrensene berører også kirka. Noen steder har også to eller flere menigheter slått seg sammen. Takk til alle som har arbeidet hardt de siste to årene i kirkelige fellesnemnder og på annet vis for å få disse prosessene i land, og lykke til med fortsatt arbeid med å bygge nye rom å være sammen i. Det er akkurat som når to blir et par; skal det gå bra må begge se og anerkjenne hverandres behov, og kanskje se seg selv med et nytt blikk. En ny relasjon og kultur skal vokse fram. Det kommer ikke av seg selv: Det krever smidighet og engasjement for hverandre for at vi skal få det godt sammen. Lykke til med å bygge felles kultur i nye samarbeidsområder!

2019 har for meg vært et år for gjentakelse: Det har vært godt å komme tilbake til steder og mennesker jeg har møtt før, og kjenne på tilhørighet: Røtter er ikke bare noe man *har*, men noe man får flere av hele livet, nye røtter. Og i Nidaros har det grodd rikt, og her kan også jeg få høre til som en av mange nye i denne landsdelen.

Fra fjoråret vil jeg framheve olsokfeiringa på Stiklestad og i Trondheim. Gudstjeneste og olsoksamtale i Stiklestad kirke, med to unge politikere om «den andre store klimakrisen, om samtaleklimaet i den offentlige debatten», om netttroll og hatefulle ytringer var en tankevekker. Takk til de som fortalte sine historier!

Olavsfest i Trondheim med sitt tema «Forvandling» - ikke bare forandring, - men den forvandling som skjer når noe forandres innenfra, og forvandlet til noe annet- skapte rom for refleksjon og fornyet tro. Forvandlingen er et dypt forankret, kristent mysterium. Gjennom oppstandelsen og nyskapelsen tror vi at vi skal forvandles til noe annet og mer, slik larven i kokongen fullstendig ombygges til en sommerfugl. Vi erfarer det allerede nå: I nattverden og dåpen forvandles de synlige elementene, brød og vin eller dåpsvann, til et reelt gudsnærvær. Gud sammen med oss, der vi er. Det ble en helt spesiell opplevelse å være med på forsøket med drop-in-nattverd i det lille kapellet i borggården, omgitt av Håkon Gullvågs store lerreter med nattverd-bordets overflod. Og midt i all gleden og det fine vi opplevde sammen: Sorga over en av våre unge ordførere som omkom så tragisk. Tankene går til hennes familie og de arbeidsfelleskap hun var en del av.

Tidlig i høst ble det klart at preses Helga Haugland Byfuglien går av med pensjon 1.mars. Hun er den første som har hatt denne funksjonen fast og har formet profilen i presesembetet på en avgjørende måte. Det har hatt stor betydning både for Nidaros bispedømme og for Den norske kirke. Takk for samarbeid, gode råd, varme og klokskap, biskop Helga! Du er et forbilde i din måte å lede på. Neste helg er det takk- og farvel-helg for deg.

Vi sitter akkurat nå i et av Norges mektigste rom. Rommet i seg selv, og form-og symbolspråket i det taler til oss gjennom sin utforming. Vi gleder oss til vi skal få se rommet enda bedre, fullt opplyst. Dette rommet

har tatt imot mennesker i snart 950 år. Vi kan se avtrykket av de som har vært her før oss. På alle steder der den grå steinen er blitt svart og blank, har de rørt ved steinene, for å få del i det hellige. Rørt ved dem i bønn for andre eller seg selv.

Kirkerommet er gudstjenestested og helligsted, og er et mektig sted: Det forvalter det mektigste av alt, den guddommelige makten som kan smelte hjertets isfjell og gjøre død til liv for oss. Det rommer nådens og tilgivelsens makt, som skaper tro og håp hos oss.

Alle kirker og menighetsfelleskap har den samme oppgaven: å skape *rom* hvor andre kan føle seg velkommen og tatt imot, skape rom hvor det skjer ting som berører mennesker i dag, som kan være med på å sette ord på og svare på vår tids lengsler og bekymringer, gi håp til urolige og kalle til handling og tjeneste. Du kan ta kontakt med kirka på en eller annen måte, gjennom en telefon, på nett, med Kirkens SOS, nettkirke eller menighetskontor. Du får svar og møter noen å snakke med. Kirka er til stede for oss, også via digitale tjenester.

Nye folkevalgte har trådt inn i bispedømmeråd og menighetsråd og fellestråd denne høsten. Takk til bispedømmerådet som har avsluttet sin periode, for godt og tillitsfullt samarbeid. Jeg ser fram til å bli kjent med og arbeide sammen med nye bispedømmerådsmedlemmer. I denne perioden skal vi sammen ta store og viktige avgjørelser om kirkas struktur og makt- og oppgavefordeling nasjonalt og lokalt, om arbeidsgiverspørsmål, finansiering og styringsstrukturer. Vi trenger åpne og tillitsfulle samtaler og prosesser for å få dette til på en god måte.

Jeg vil ønske alle valgte i kirkelige råd og utvalg på lokalplanet lykke til med ansvaret og oppgavene. Jeg vil oppfordre alle menighetsråd til å ha en åpen samtale sammen med sine ansatte medarbeidere om det er noen ting som de kunne ønske å forsøke – og så gjøre det. Prøv gjerne ut nye arbeidsmåter og arrangementer, test ut hva som kan fungere i di bygd eller bydel. Bruk kirkene til samtaler om verdier og viktige samfunnsspørsmål. La dem få være de samfunnshus de har potensiale i seg til å være!

Jeg har lyst til å dele en slik opplevelse med dere: I november var det visitas i flere sokn i Namsosområdet. I Vik kirke i Flatanger var det kulturkveld: en uformell kveld med mange lokale deltakere. Godt ute i programmet skulle en elev fra musikkskolen spille fløyte, akkompagnert av læreren sin. Det var ei moden syrisk jente, som begynte med å fortelle hvor godt det hadde vært for henne og den lille familien å få komme til Flatanger. Så spilte hun, og deklamerte hele Trygve Hoff's vise:

Har en drøm om å komme hjem - Dit ei framtid ennå bor

Har en drøm om å finne frem - over ei mørklagt jord.....

Har en drøm om å høre tel... Har en drøm om et ainna land

Da hun var ferdig, reiste hele forsamlinga seg, uten å nøle ett sekund og klappa: den spontane responsen var mer enn en vanlig applaus: den ble et sterkt uttrykk for fellesskap og solidaritet. Dette husker vi lenge, vi som var sammen der denne kvelden. Slik kan kirka også være et rom for fellesskap i lokalsamfunnet.

Rett før jul, 4 søndag i advent, var en gledens dag lengst nord i bispedømmet og en sjelden anledning: Nye Rørvik kirke står endelig ferdig etter brannen i 2012, og vi kunne vigsle nykirka: et godt rom til gudstjenester og kirkelige handlinger, et rom som også vil brukes til hverdagssamlinger, konserter og kulturarrangementer, og som blir ei storstue for hele Nærøysund kommune. På siden av de kommunale bevilgningene er det gjort et stort innsamlingsarbeid. Takk til alle som har bidratt! Bygget er kledd med fasadeplater i glass- de har avtrykk av vindusprofiler og detaljer fra den gamle kirka. Dagslys og kunstig belysning gir ulike synsinntrykk i løpet av døgnet. Det er en talende symbolikk i seg selv: Avtrykket av det gamle er med, men i en ny form. Det er i *vår tid* at *vi* lever, og vi må finne våre måter å forme vår tids kirkerom og fellesskap: det gamle er med, men får nye uttrykk.

Nå er nok det mest presserende kirke-behovet i Nidaros behovet for ny kirke i Charlottenlund og Ranheim. Her er Charlottenlund kirke i svært dårlig stand, og det er behov for en ny og egnet kirke snart.

«Kirkens rom» er ikke bare bygget, men fellesskapet, menneskene som hører til i denne sammenhengen. Og her snakker vi om mange mennesker: ca 78% av innbyggerne i Trøndelag hører til i Den norske kirke, ved forrige årsskifte utgjorde det 356 000 personer. Både utmeldingstall og innmeldingstall øker.

I en landsdekkende spørreundersøkelse som nylig er gjort blant Den norske kirkes medlemmer, har vi fått interessante opplysninger: I Nidaros bispedømme har nesten 90 % besøkt ei kirke det siste året, 7 av 10 ville valgt kirkelig konfirmasjon. 74% tror på Gud, eller er åpne til at Gud finnes.

Hva kan vi ellers lese ut av undersøkelsen?

78 % synes det er viktig at de lokale kirkebyggene er i god stand. Omtrent halvparten sier at det er viktig at kirka har en sentral plass i mitt lokalsamfunn- og en mindre andel opplever at den har det. Også blant de mindre aktive er det mange som mener kirka har en viktig rolle å spille. Kirka kan gå sterkere inn i det offentlige rom med større frimodighet.

Nidaros har 20 middelalderkirker, bygd av stein. De er vi stolte av, og de fleste av dem har kommunene ansvar for. Det er et krevende ansvar. Det haster nå med å få i gang et liknende nasjonalt prosjekt som for stavkirkene. Disse kirkene er svært verdifulle og det er nå på overtid å få bevegelse på dette nasjonale løftet, som lenge har vært lovd.

I forbindelse med bispevisitasene, biskopens lokale tilsynsbesøk, er det alltid besøk hos og samtaler med kommuneledelsen. I mange kommuner har jeg nå møtt den samme problemstillinga, - og særlig i bygdene: For ca 150 år siden ble det bygd mange kirker i heile landet. De ligger fremdeles der de ble bygd, mens det har skjedd store forandringer i bosettingsmønsteret: mange av de gamle kirkene som vi er glad i, ligger der folk ikke lenger bor. Noen kommuner i Nidaros har svært mange kirkebygg i forhold til folketall, og jeg møter stor vilje til å ta vare på dem hos de kommunale lederne. Jeg noterer meg at en stor del av fellesrådenes budsjett går med til drift og vedlikehold av bygninger. Dette går noen ganger på bekostning av ansatte til å drive menighetsarbeid, og fylle kirkerommene med liv og fellesskap.

Er det mulig å ta den vanskelige samtalen i noen av disse kommunene: Skal vi beholde alle kirkehusene - eller er det nå noen det er naturlig å fase ut? Og hva skal vi i så fall gjøre med dem??

Andre steder har det vært konstruktive prosesser med interkommunalt samarbeid, eller andre typer samordning mellom soknene. En absolutt forutsetning for slike forenklinger, må være at den innsparingen man kan få til, blir brukt til økt innsats og aktivitet i lokalmenighetene. Det har stor støtte i denne før nevnte undersøkelsen, hvor også de som er minst aktive i kirka, sier at det er viktig at kirka er til stede i lokalsamfunnet. Og kirka er best til stede med mennesker med varme hjerter.

Den norske kirke er og skal være en landsdekkende folkekirke. Hvordan får vi i framtida dette til på en best mulig måte? Vi hører mye om at det er en rekrutteringskrise i kirka. søkerne til kirkelige stillinger, og særlig prestestillinger, står ikke i kø. Foreløpig har vi klart oss ganske bra i Nidaros, og gjennomsnittsalderen for prestene er nå 52 år. For å løse utfordringene har vi nå en del vikarer som samtidig som de er i arbeid, bygger på den utdanning de allerede har for å få fast stilling. Det er en alvorlig situasjon, - og her gjelder det å finne konstruktive løsninger, og samtidig ta vare på kvalitet og tillit. Å være kirkelig fagperson eller medarbeider er meningsfylt; tett på mennesker, også i avgjørende faser i livet. Midt i det som er utfordrende, kontakter en god del voksne med annen kompetanse oss: de ønsker å gjøre en innsats i kirka. Det er lovende. En landsdekkende folkekirke skal være til stede for alle. Hvordan gjør vi dette på et klokt vis i framtida? Det er en stor og kompleks samtale, som vi ikke kan slippe, men som vi heller ikke kan gi oss lov til å lammes av.

Ulike tema og hendelser i samfunnet utfordrer oss: Har vi berøringsangst, eller bruker vi muligheten til å ta dem inn i kirkas rom, til å være ei kirke som bryr seg og bryr seg om, som også kan romme de

kontroversielle emner uten å være redd? Mange av forandringene i kirka har skjedd gjennom press fra samfunnet rundt oss. Spørsmålet om kvinners prestetjeneste, spørsmålet om skilsmisse og gjengifte er to slike eksempler. Når vi ser tilbake på disse sakene, tenker vi: Jo, det blei rett. Denne endringa var til det bedre.

Nå handler det om de homofiles, eller slik vi sier nå: LHBT-personers: lesbiske, homofile, bifile, transseksuelles plass i kirka. I høst var det for første gang Pride-arrangement i Namsos, og kirka inviterte til gudstjeneste. Det blei et halleluja-arrangement, og mange sa: Endelig! Men andre synes det er vanskelig. Vi kan kjenne oss som mellom barken og veden. Men å være mellom barken og veden er å være på riktig sted: det er *der* veksten skjer.

Samfunnet vårt er i rask endring. De som merker presset aller mest, er de unge. Mens jeg forberedte denne talen, kom nyheten på NRK om at antallet som strever med sin kjønnsidentitet, og ønsker å skifte kjønn har økt eksplosivt de siste årene i Norge og Sverige. Det er ei særlig sterk økning blant jenter. Legene vet ikke hvorfor dette skjer, og trenger å vite mer. Kirka trenger også mer kunnskap om arbeidsforhold for og holdninger til LHBT blant sine ansatte, og har i høst satt ned et eget utvalg som skal arbeid med dette. Målet er at kirka skal være et trygt og inkluderende sted – for alle.

Det som er helt sikkert når det gjelder våre unge, er at trykket øker. Krav til konformitet, kroppspress, eksponering på sosiale medier øker. Vi har hørt og lest og kanskje erfart utestenging og digital mobbing. Hvem forteller ungdommen at de er bra nok *slik de er*? Kirka må være med på å skape trygge rom og gode fristeder. Vi må stå sammen med de som strever. Kirka må være stedet hvor vi kjenner oss *sett* og tatt imot slik vi er. Kirka kan ikke ta mål av seg til å være den kuleste i gata, - men det er viktig å være våken, og ikke fortsette med det som fungerte fint for fem år siden.

Kirka må våge å se på seg selv som en *motkultur og motkraft*: et sted hvor du kan komme slik du er, - ikke slik du skulle ønske du var. Et sted hvor ikke alt skal være ferdig formulert, et sted for stillhet og ettertanke. Selve kjernen i evangeliet er *nåden*: vi trenger alle Guds nåde. Vi trenger alle et rom hvor noen ser oss. Vi trenger alle et sted hvor vi kan være *mennesker* sammen.

Hvordan kan kirka enda bedre fylle sin oppgave: å være en sammenheng hvor vi får del i Guds nåde og kjærlighet, tro og håp, frimodighet og glede?

Særlig når livet blir vanskelig, må kirka være et åpent rom hvor vi alle blir møtt med det beste kirka har: Ubetinget nåde. Alltid. Uansett.

Nidaros Pilegrimsgård har i høst fått en kjærkommen oppgradering - det blir et godt utgangspunkt for nye sesonger. Gratulerer til daglig leder Ingeborg Colin Høgset, pilegrimsfellesskapet St Olav og alle gode medarbeidere! Siden 2010 har det vært en gjennomsnittlig årlig vekst i antall pilegrimer på 22 %. Deltakertallet på pilegrimsgudstjenestene under Olavsfest var så høyt at det ikke var sitteplass til alle! Sammen med andre ansatte i bispedømmet har jeg nettopp besøkt Nidaros sitt vennskapsbispedømme i Mekane-Yesus-kirka i Etiopia. Vi passet også på å besøke det viktigste pilegrimsmålet for de ortodokse kristne i landet: fjellbyen Lalibela med de 800 år gamle kirkene hugd ned i berget. Om lag 50 000 mennesker hadde reist dit, de fleste hadde gått i ei uke eller to, for å være med og feire jul. Der var vi. Når menigheten svarte og sang med, minte det mest om lyden av publikum en gammeldags Holmenkollsøndag. Det var sterkt å oppleve ei slik inderlig og vennlig forsamling, virkelig en folkelig massebevegelse i et troende folk.

Pilegrimsbevegelsen kan åpne andre rom – til en økologisk forståelse av kirka og verden. Jorden, vårt sted, er vårt *eneste* sted: Guds gode sted. 2019 ga oss Greta Tunberg og skolestreikene. Ungdommene som tok til motmæle, og framtid-desperasjon og framtidshåp. Det er faktisk slik at det er noen som gjør noe – men det går sakte. Altfor sakte. Vi ser også en ny trend: de store finansinstitusjonene vil ikke lenger

investere penger i fossil energi-prosjekter, og også i Trøndelag stilles spørsmålet: går vi nå for langt i å lage veier og vindmøller inn i sårbare områder? Inngrepene som gjøres, er uopprettelige i overskuelig framtid. Sist vår skrev de tre nordligste biskopene brev og etterspurte hvorfor norske myndigheter ignorerte FN-organ som ønsket tid for å undersøke saker knyttet til vindkraft, reindrift og urfolk. Vi har ikke fått svar.

I en gudstjeneste i en av bydelen i Trondheim i år skulle en voksen døpes. Nå var tida der. Dåpskandidaten var lang, og presten mye kortere, så han ble stående bøyd under hele ritualet. Da han rettet seg opp, så han rett inn i 200 blanke ansikter som gledet seg over det de så. Så applauderte de – for han og hans valg. Han blei satt heilt ut,- og det blei jeg også! Jeg blir så glad når jeg hører om at unge og voksne tar steget ut av komfortsonen og blir døpt i en så offentlig sammenheng: det betyr mye for både menighet og dåpskandidat.

2020 er dåps-år og dåpssatsing i Den norske Kirke. Er dåpen så viktig? Ja, dåpen er en Guds gave: tre håndfuller vann, nåde øst opp i Faderens, Sønnens og Den hellige ånds navn til evig liv. Dåpen gir fellesskap med Kristus og med kristne søsken i vår lokale menighet og i den verdensvide kirke. Dette fellesskapet strekker seg over tid og rom: for det er én tro, én dåp, én kirke. Det vi får i dåpen gir mot og styrke til å elske Gud og vår neste. Vi går framtida i møte sammen med Kristus.

Eller som sangen sier det:

«Jeg fikk en plass i Guds store rom, - en plass som lenge ventet meg. Og jeg kjente: Her er jeg hjemme, jeg får være et barn i Guds favn»